

N E H E M I A S,

S I V E,

DE ANTIQVAE IERVSALEM

SITV, VOLV MEN: A BENEDICTO ARIA
MONTANO HISPALENSI DESCRIPTVM.

BENEDICTI ARIAE MONTANI IN IEROSOLY- LYMORVM DESCRIPTIONEM PRÆFATIO.

CVM PVER in ea extrema Bethica parte, qua hoc tempore Extrema-dura dicitur, educarer, præter alios bonos viros quos in literis ac religione rudimentorum magistros habui, vsus etiam sum consuetudine, cura, atque disciplina Iacobi Vasquij cognomento Matamori, viri, qui rerum omnium peritia, ac summa vite integritate sanctissimorum recentis quondam Ecclesie sacerdotum exemplum multis testimoniis comprobatum, nostro sæculo retulit memorandū: cuius egregias laudes adhuc recenti memoria omni illa in regione constantes nos aliquando (ut eximia virtutis ius, ratioq; postulat) referemus. Is cum iuventutem suam varijs peregrinationibus diu exercuisset, magno animi studio impulsus, ac dolore etiam affectus, quod omnium optimam & potissimam illam unam prætermisisset, qua in Syriam Palestinam pietatis ergo suscipi à compluribus Christianis solet, post annum ætatis quadragesimum quartum, è patria denuo profectus, Ierosolymam petijt atq; adiit, in qua biennio comoratus est, ijs exercitationibus intentus, qua pios homines in illis locis occupare solent, id est, monumentis omnibus rerum à patribus quondam antiquis, & à Christo Domino, atque ab Apostolis tum gestarum, tum perlatarum, visendis, salutandis & obseruandis. Potuit sibi optimus vir in ea re abundè satisfacere; quod temporis commoditatem satis opportunam nactus esset; magna gratia apud illius regionis præfectum Turcam inita (erat enim ille ingenio, eloquio, morum & vite honestate ac decore omnibus etiam hostibus amabilis) & pecuniarum, quas secum detulerat, facultate abundè instructus, linguarum non inscius, & pictura artis peritissimus: id quod multæ tabula & alia sacrorum monumentorum exempla in sancti sepulchri & Bethlehemi templis ab eo dicata, multa etiam, apud nostrates Bethicos magno in pretio habita, testantur. Idem mihi primas in pictura lineas ducendi auctor magisterq; fuit. itaque cum eleganti adeo ingenio, totq; artibus præditus et instructus esset, omnemq; illam regionem, qua à Ioppe in Iordanem, & à Damasco vsque in Beersebagh iacet, diligenter attentèq; peragrasset, atque ad antiquas cognoscendas res, à fabulisq; recentiorum, qui in illis locis degunt, dignoscendas acri præditus esset iudicio, quacunque vidit, omnia exactè notauit, & tum literis, quarum autographum mihi amicitiaë pignus gratissimum dono dedit; tum etiam tabulis à se depictis, expressit. Demonstrabat sæpè ille mihi puero, & ex ore narrantis pendenti omnia ferè illius regionis loca, quo singula modo essent, ut quondam habuisse viderentur, ut nunc haberent: ita ut ego ipse iam adolescens simulachra illa locorum ab eodem demonstrata ac depicta referre expeditissimè alijs possem, à quo etiam magnum & elegantissimum totius Ierosolymaë urbis, & suburbium exemplum suis coloribus in tela depictum accepi. Quantum autem illa per hunc virum menti meæ impressa, sacrorum locorum imago mihi vtriusque Testamenti libros postea legenti ad multa, qua in illis libris continentur, cognoscenda contulerit, non est quod hîc referam; satis quippe res ratioq; ipsa docere hoc confirmareq; potest. Cum verò posteaquam sacrarum literarum lectione imbutus essem, auctoresq; aliquos qui in illo descriptionū genere laborauerāt, legissem; sæpè cum viro illo multa contuli, qui maius mihi lumen ad minutiores etiā res cognoscendas adhibuit. (produxit quippe ille ultra annum septuagesimum ætatem, quam sancto admirandoq; absoluit exitu) quo tempore quintum ac vigesimum ipse agebam. Igitur illius optimi viri demonstrationibus primū instructus, cum multa deinde ex sacrorum librorum lectione obseruauerim, quadam etiam apud alios scriptores adnotauerim, qua ad topographiæ rationem expediendam conducere possent, antiquum Ierosolymorum demonstratum situm, cuius cognitionem non minus utilem quam incundam sacrarum disciplinarum studiosis futuram censebam, breui descriptione inita, & tabula etiam depicta in sacro Bibliorum apparatu, opportunè collocandū curauimus, additis iis qua in celebriorū locorum partiumq; notis obseruati videbantur dignissima. Præter alios autem auctores, quos de hoc argumento consulimus, Petri Lackstejn, diligentis etiam illorum locorum obseruatoris tabula, non ita pridem in lucem edita, vsi sumus. Dabitur porrò nobis à Deo, uti speramus, aliquando opportunitas plura ac pleniora in hoc etiam argumento describendi: nunc verò ea tantum qua ad sacra lectionis expeditionem commodissima videbantur, quambreuissimè & clarissimè potuimus, exhibemus, qua unā cum studio animoq; nostro ad publicam utilitatem promptissimo, pijs & candidis lectoribus, Christianisq; simplicitatis amatoribus probari cupimus.

Datum Antuerpiæ Atuaticorum, xvi. Cal. April. clō. Id. LXXII.

HIEROSOLYMÆ VETERIS SITVS.

IERUSALEM antiquæ vrbis fundamenta in montibus sanctis iacta fuere, iisque tribus, nec omnia eodem tempore tamen. primum enim à Iebusæis solum non magnæ ciuitati construendæ optatum fuit, non vsque magnum in monte Sion dicto. Est autem mons Sion ex tribus in illa regione maximè eminentibus, ab Austro ad Aquilonem productissimis; idem etiam ab Occasu ad Ortum cæteris latior. in eo colles consurgunt tres, sese mutuo prospicientes: vnus ad Meridiem Ortum versus, qui totius illius regionis extremum finem terminat, vnde subiectæ vallis planities despicitur, qua fons erumpit, Siloë dictus. huic nomen Mello fuisse, antiquæ nobis historiæ tradunt; alter verò collis interiori montis loco ad Occasum surgit, quatuor ferè stadiis ab illo primo distans, qui proprie Sion dictus fuit, antiqua Iebusæorum arce instructus, inter vtrunque ferè tertius eminet magis quàm primus ad Aquilonem, & quàm secundus ad Ortum situs, quem Dauid Iebusæos oppugnaturus occupauit, ac perpetua deinde sibi exædificata domo instruxit: ex illo autem Iebusæorum expugnauit arcem, totumque Mello deinde cepit, constructioque per montis extrema, muro muniuit. Est autem mons ex illo latere inter Occasum & Austrum ferè præruptus, ascensuque valde difficilis. Ab illa verò Iebusæorum arce Sion dicta; reliqua montis illius pars quæ ad Aquilonem per stadia ferè octo extenditur, Dauid tempore à Iudæis ædificata, nomen obtinuit Ciuitatis Dauid. Ab eadem Iebusæorum arce colles illi, quos Mello appellari diximus, à monticulo domus Dauid angusta valle dirimuntur, quæ & exiguum humorem ex vtraque parte emanantem, & pluuiarum etiam defluxus excipiens, torrentis celeberrimi, cui Kedron nomen est, initium facit. Atque antiquissima Iebus, eademque Salem, & Ierusalé dicta, sic habuit, ab illo extremo siue promontorio, quod Mello finis est, Ortumque à Meridie respicit per Occasum, qua montis arca superior porrigitur, ad Aquilonem ferè medium circulum faciens, nisi quantum montis obliquitas variat, perpetuo muro & turribus frequentibus, iisdemque impari magnitudine, vt vestigia atque antiquæ descriptiones ostendunt, munita, ab Aquilone verò ad Austrum obliquo item muro, sed breviori decursu spacio vallata.

a. Sam. 5.

Moriah mōs

Sioni monti alter aliquanto depressior adiacet ab Occasu ad Ortum obliquè in arcus formam per Aquilonem excurrente, cui nomen quondam Moriah factum est, Abrahami fide atque obedientia illustris, qui ibidem loci filium suum Isaac, cum tentaretur, sacrificaturus alligauerat. In eo monte Arauna Iebusæi arca fuit, quam ad templum ædificandum Dauid olim destinatam, appenso argento sibi comparauit. hæc totius montis pars media ferè est, Austrumque spectat, quæ muro olim circumseptæ, vt in sacris Fabricis ostendimus, Mons domus appellabatur, atque à monte domus totus descensus ad Aquilonem, vsque in vallem non nimis latam, quodque reliquum est ad Ortum magna olim frequentia fuit, muroque à Salomone vndique ambitus. Crescente verò deinde populo, atque religionis causa in eam urbem conueniente, magnum aliud spaciolum tertij montis occupatum est, quod suburbium dicebatur, inde ab Occasu incipiens, vbi ab Aquilone ciuitas Dauid desinebat, nomen monti Acra superior fuit, ab illo altero vbi Moriam esse diximus, Acra inferiori appellato, decliui vtrinque descensu & valle

angusta in semicirculi formam obliqua diremptus. atque ita tribus montibus extrà abruptis, continuato muro munitis, Ierusalem ciuitas Orientalium omnium longè clarissima constitit, tribus magnis partibus interius distincta, ciuitate Dauid & Acra inferiori; quæ Bezetha nouaque ciuitas dicebatur; atque Acra superiori, cui suburbij nomen fuit. Murus autem exterior ita continuatus fuit, vt ex præcipitio Mello incipiens, ab Austro totum montem Sion ad Occasum percurreret, angulumque efficeret magnum, quæ iam Aquilonem locus prospicit; deinde verò coniuncto Acra superioris colle ad Ortum in acutum angulum desineret, vnde Ortum per stadia ferè sex prospectas, deduceretur, ac molliter deinde flexus ad Meridiem, qua Moriah mons lato sinu reducitur, quaque rursus contra Mello extremitatem producit, extenderetur: totus ambitus passuum milliaquinque fuit, sed propter montium, vallium ac descensuum varium situm plurimarum domuum capax locus erat.

Interiori verò triplici muro vrbis tota diuidebatur eo qui Sionem siue Dauid ciuitatem à Moriah & Bezetha & Acra superiori, & eo qui superiorem ab inferiori Acra dirimebat. Valles intercedebant, altera profunda ac longa, quæ à ciuitate Dauid incipiens, inter vtraque Acram, vt diximus, permeabat; altera verò & breuior & minus profunda ab Occasu per Meridiem exitus ad Ortum aperiebat inter Mello & Moriah.

Portas in toto muri ambitu nouem tantum fuisse legitur antiquas, quarum primam illam Nehemias refert, quæ templo proxima olim fuerat, inter Meridiem & Ortum dictam Gregis portam, quam Εὐαγγελιστῆς Euan-gelista Græcè appellauit. Secunda porta illa fuit, quæ in patentem vallem deducebat, ideo dicta VALLIS porta, postea Aurea. Deinde verò ea parte qua Moriah montis murus cum Mello coniungebatur porta fuit FONTIS dicta, quod non longè à Siloë fonte distaret. Quarta ad Occasum fuit DAVID porta, versus magnum mare, vnde etiam PISCIVM porta à Nehemia dicta est. Quinta fuit Porta VETVS, sic dicta, quod non, vt cæteræ, ab Assyriis diruta fuerit. Hanc posteriora sæcula portam Iudicij dixerunt, nimirum quæ proxima esset Caluarie loco, ad quem vltimo supplicio afficiendi homines producebantur.

Sexta verò porta contra Aquilonem, Porta EQUORVM à Nehemia dicta, quam ΕΦΡΑΙΜ portam aliàs dictam legitur. In ipso montis acuto angulo porta erat ANGVLI dicta, aliàs verò Biniamin porta appellata; cuius mentionem non fecit Nehemias, quod fortassis suo tempore conclusa fuerit, habebat enim difficilem descensum. Octaua porta AQUARVM dicta, interiacentis vallis exitum excipiebat, qua torrens in valle conceptus, ad Ortum effluens educebatur. Huic proxima etiam porta RVDERVM, siue STERQVILINIÆ erat, in ipso muri ab Ortu in Meridiem flexu: hac autem vt nomē & situs commoditas indicat, fimus & rudera in torrentem deicienda, vel in hortorum, qui secundum torrentem consiti erant, vsus efferebantur. Ex his portis in omnes terræ Israelis partes exitus patebat, hac ratione: Ex Gregis, Vallis, ac Fontis, in totam Australem regionem vsque ad desertum Sinai. Ex porta Piscium in Emaunta castellum, in Bethlehem, Ioppen, in omnem Palæstinam, ad magnum vsque mare. Ex Porta veteri ad Tyrum, & Sydonem, atque posterioribus sæculis ad Cæsaream. Ex ea verò quam Equorum appellatam diximus, ad Dan, & Emath, atque Damascum. Ex Biniamin porta in sylvas

Porte Num. 1.

שער הגורן

שער המים

שער העיר

שער רכב 4. Reg. 14.

שער המים

שער המים 4. Reg. 14.

שער המים

שער המים

שער המים

שער המים

ANTIQUAE IERUSALEM VERA ICONOGRAPHIA AD SACRAE LECTIIONIS PRÆCIPVE ET ALIARVM DE ILLA VRBE HISTORIAM. EXPLICATIONEM EX collatione auctorum cū ruinarū uestigijs ac situ ip[s]o.

in sylvas Biniaminitidis tribus, vnde lignorum ingens copia in urbem asportabatur. Ex aquarum & sterquilini portis in Oliuarum montem urbi proximum, atq. in Iordanem & mare Salis, demumq. in omnes Orientis tractus viæ patebant.

Ex iis verò locis quæ præcipua antiquissimis ac recentioribus temporibus in vrbe fuisse commemorantur, primus & celeberrimus fuit mons domus, cuius descriptio à nobis in sacris Fabricis exposita fuit: & Iebusaorum arx, ad quam iam ditutam arca Domini à Dauid rege asportata fuit, in eoque loco mansit, quoad templum à Salomone constructum consecratumq. fuit: cuius loci vestigia nunc extant, vbi & Christus Pascha canasse perhibetur. ibidem Dauid regumque Iudæ sepulchrorum monumenta visuntur. Fuit etiam Domus Dauid inter collem illum, quem modò adnotabamus, & montem Moriah: hætenusque turris Dauid nomine appellata conseruatur. Mello etiam reliquæ sunt certis ruinis ad montis extrema cõspicua. Secundum ambitum montis templi Salomonis domus insignis erat, ad montis prærupta, quæ subiectam vallem magnâ despiciebant versus Austrum. Atque in eodem montis ambitu duæ piscinæ non longè inter se distitæ; altera ad Ortum maior, quæ inferior piscinâ dicta est; altera verò secundum murum exteriorem ad Portam gregis appellatam, quinque porticibus instructa, cui ob singulare singulis annis sanitatis beneficium grauissima infirmitudine oppressis hominibus diuinitus exhibitum,

בֵּית בֶּתְ הַהֶסְדָּא nomen inditum erat: hæc eadem בֵּית הַחַרְתּוּם illo illustri miraculo à Iesu edito celeberrima semper mansit.

Fuit & tertia Piscinâ, quam Nehemias FACTAM appellat, in ciuitate Dauid, inter Occasum & Aquilonem, quam historici altam pedibus quadraginta, latam verò ducentis & quinquaginta describunt.

Atquæ hæc ex antiquissimis operibus præcipua adnotantur.

Illa verò recentiora fuere, sed suis temporibus illustria. Monobazi regis Adiabenæ palatium in Bezetha, secundum montis domus murum Ortum versus, & Antiochicæ castrum iuxta eundem murum in colle eminenti situm ad Aquilonem, iuxta quem arcus duplex erat, Lithostrotos Græcè, Hebraicè verò Gabatha dictus, vnde præsides populum alloquebantur. huic autem loco contiguum erat Amphitheatrum, & Xistus à gentibus constructa, atque in proximo colle non longè à muro montis Domus ad Occasum Asamanæorû, siue Hasmonæorum, quos Machabæos appellamus, regia, in qua postea Agrippa rex palatium construxit insigne. huic non longè adiacebat Annanix Pontificis domus, quam Annas Caiaphæ focer olim tenuisse dicitur. In ciuitatis Dauid Aquilonari extremo versus Or-

1. Mach. 1.
Ioseph. lib.
20. cap. 13.

Ioseph. libr.
20. Antiq.
cap. 13.

Ioseph. lib. 2.
de bello Iud.
cap. 17.

tum, Herodis regis magnificentissimum palatium fuit, inferius autem versus Occasum Turris octangula Psephina dicta fuit, ex qua in Arabiam vsque prospectus longissimè patebat. Ad Orientem verò in superiori Acra, siue in suburbio, Castrum Assyriorum dictum fuit, cuius ruinae hætenus manent, primum Titi urbem expugnantis præsidium.

Extra urbis autem ambitum, quæ celeberrima commemoratuque dignissima obseruauimus, illa sunt: Oliuarum mons, ab eius arboris copia sic appellatus, ad Ortum situs, tantumque intercedente valle, neque ea nimis ampla, diremptus. Vallis autem à Mello montis extremo incipiens, à Meridie in Ortum excurrit, molliorque deflexa, ad Aquilonem vergit: eam mediam Kedron torrens interfuit, cui ex aquis intra urbem tum manantibus, tum defluentibus origo est. suppeditant verò continuum fluxum Gihon fons, qui ad Occasum urbis non longè à Piscium porta erumpit, atque perpetuo riuo per vallem sui nominis etiam Gihon deducto, piscinam superiorem dictam implet, indeque in natatoriam גִּיְוֹן suis, Siloë nostris dictam, influit: vnde egressi aquæ, ac breue post spacium cum aliis riuis commixtæ, torrentem efficiunt. Natatorix nomen Fonticulus proximus fecit. ea autem non tantum his aquis, sed etiam canali olim ex Salomonis hortis deducto, alebatur. Sunt prope riuulos hos monticuli non procul à Mello, in quibus Salomonis horti fuisse commemorantur. extat eodem loci fons Rogel, quo illi irrigari poterant: hortis autem vicina petra Zohelth ^{1. Reg. 1.} surgit, Adonix regnum citra patris consilium ambientis testis. Atque inter hos montes & riuulos eos quos commemorauimus, quæ intercedunt valles, non ita magnæ ab Occasu & ab Austro in Ortum proiectæ, vallis filiorum Hinnom, aliàs Gehenna dicuntur, Saturni quondam nefariis sacris infamis locus, & postea equorum, mulorû, aliarumque animantium immundis cadaueribus proiciendis damnatus. Iisdem illis in collibus Isaiæ sepulchrum visebatur, non longè ab hortis regiis & fonte Rogel. vnde etiam in valle illa ampliori, quæ ad Austrum porrigitur, Iosaphat monumentum erat, à quo toti valli nomen est factum.

Atque hæc de veteris Ierusalem situ, & partibus commemoratu dignissimis ad sacrorum Bibliorum lectionem nunc breuiter exposuisse satis fuerit; dicemus autem aliàs plura & exactius, Deo nostra studia promouente, cum etiam eiusdem urbis instauratione postremam, quam ab Aelio Adriano factam legimus, nomenque Aeliæ impositum referemus.

FINIS.

